pagini bucovinene

ANUL VII, nr. 11 (83)

NOIEMBRIE 1988

EDITATE ÎN COLABORARE CU COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA

„O unitate vie, un trup vînjos, uriaș și nebiruit"

Dorințele și străduințele de realizare a idealurilor de libertate și unitate națională s-au accentuat în timpul războiului mondial. In pofida persecuțiilor de tot felul din partea autorităților austro-ungare, românii din Transilvania și Bucovina și-au exprimat tot mai hotărît voința de a se uni cu frații de peste munți. In anii 1914—1918 s-au organizat întruniri și adunări, s-au publicat numeroase articole prin care se avertiza că a sosit momentul suprem ca idealul sfînt de unire să devină o realitate.

Spre a se ajunge la acest rezultat, în martie 1915 s-a convocat la București „Congresul românilor de peste hotare, aflători în țară", de către ardelenii S. Mîndrescu, Vasile Lucaciu și bucovineanul Emilian Slușanschi. La adunarea din sala „Dacia" au alcătuit o moțiune prin care „se declară solidari cu lupta începută de fruntașii români de pretutindeni pentru a grăbi intrarea în acțiune a României contra Austro-Ungariei".

O manifestare de mare răsunet a fost adunarea de la Ploiești din mai 1915, la care au participat reprezentanți de seamă ai românilor ardeleni și bucovineni, alături de marele patriot Nicolae Titulescu și alte personalități de seamă din vechiul regat. Toți vorbitorii, bucovineanul D. Marmeliuc ardeleanul S. Mîndrescu, reprezentanții muncitorilor și ai țărănimii prahovene, declarau că sînt gata să se jertfească pe altarul patriei spre a-i elibera cu sîngele lor pe românii care îndură crîncena asuprire.

In direcția aceasta se îndreaptă toate privirile, bat tot mai viu inimile și se luminează mințile pentru unirea în cuget și simțiri. La 4 mai, la mitingul național de la Ploiești, în discursul de o frumusețe remarcabilă, N. Titulescu, plin de convingere afirma: „Din împrejurările de azi România trebuie să iasă întreagă și mare". Bucovineanul D. Marmeliuc, în fața ardelenilor și muntenilor, a evocat umbra voievodului Ștefan cel Mare și rugămintea acestuia de a-i aduce mormîntul „sub stăpînire românească". Ardeleanul S. Mîndrescu l-a îmbrățișat pe Marmeliuc și s-a adresat celor prezenți: „Iubiți frați, voi cei din țara liberă, vedeți unite aici două provincii românești, Ardealul și Bucovina... veniți de vă înfășurați voinicește brațele în jurul trupurilor noastre, pentru a forma o unitate vie, un trup vînjos, uriaș și nebiruit". Mulțimea a izbucnit în valuri de aplauze, iar un muncitor prahovean și-a încolăcit brațele cuprinzîndu-i pe cei doi, formînd o sculptură însuflețită a celor trei frați, în uralele frenetice ale asistenței. S-a scandat: „Trăiască România unită", „La luptă pentru unitate națională!". Muncitorul le-a transmis deplinul acord declarînd: „muncitorii români din țara liberă vă asigură prin glasul meu, muncitor la atelierele C.F.R. Ploiești, că stăm de veghe și așteptăm ceasul hotărîtor pentru viitorul poporului nostru..." Gîndurile sale exprimate prin viu grai se încheiau cu urarea „Trăiască unitatea tuturor românilor în patria lor de mîine, liberă și înfloritoare, mamă bună pentru fiii săi". Deplina adeziune a țărănimii față de realizarea dezideratului de unitate națională a fost exprimată de un țăran prahovean astfel: „Țăranul român din țara liberă, legat de veacuri de pămîntul acesta, muncit de noi, cu lacrimi și cu sînge apărat... își va face datoria față de frații lui, față de țară, nădăjduind că o Românie unită cu Ardealul și Bucovina va fi o Românie a dreptății și a luminii și pentru noi".

Ardeleanul V. Lucaciu, în acordurile marșului „La arme", a încheiat adunarea îndemnînd la realizarea cît mai grabnică a actului de dreptate istorică, pentru care s-au jertfit atîtea și atîtea generații.

Lupta pentru unire a luat amploare. Deputații bucovineni Isopescu-Grecu și Gh. Grigorovici au declarat în parlamentul din Viena că cele patru milioane de români din imperiul austro-ungar pretind autodeterminarea lor în cadrul unui stat propriu. Ziua de 6 octombrie 1918 s-a transformat într-o zi hotărîtoare pentru marea împlinire, întrucît Comitetul național al românilor din Transilvania și Bucovina a emis Declarația istorică în care se afirmă: „sîntem hotărîți să luptăm prin toate mijloacele și pe toate căile ca întreg neamul românesc să fie constituit într-un singur stat național și liber" și „nu recunoaștem monarhiei austro-ungare dreptul de a se ocupa de soarta românilor din Ardeal și Bucovina, deoarece veacuri de-a rîndul ne-a ținut în cea mai rușinoasă robie".

In 17 octombrie s-a constituit la Viena Comitetul național român, care într-un ziar vienez a declarat că „unirea românilor este un ideal și o țintă". Pe teritoriul Rusiei s-au constituit detașamente de voluntari români, iar la adunarea de la Celiabinsk s-a proclamat desfacerea pămîntului românesc de Austro-Ungaria și alipirea lui la România.

Prin stăruințele unui grup de patrioți, în frunte cu Sextil Pușcariu s-a editat ziarul „Glasul Bucovinei", care, în primul său număr, preciza: „vrem să rămînem români pe pămîntul nostru strămoșesc, precum o cer interesele noastre românești". In zilele următoare s-au desfășurat, aproape paralel, manifestări revoluționare în Transilvania și Bucovina. La 27 noiembrie 1918 adunarea constituantă a Bucovinei a ales Comitetul național și a hotărît „Unirea Bucovinei cu celelalte țări românești într-un stat național independent", iar la 1 Decembrie cele peste o sută de mii de persoane întrunite la Alba Iulia au decretat unirea tuturor românilor din Transilvania cu România. Articolul V al rezoluției adunării de la Alba Iulia specifica: „Românii adunați la această adunare națională salută pe frații lor din Bucovina scăpați din jugul monarhiei Austro-Ungariei și uniți cu țara mamă România".

Uriașele manifestări ale maselor populare, care au urmat în toate provinciile românești, au exprimat satisfacția idealului înfăptuit. S-a creat o unitate vie ce a făcut posibilă descătușarea energiilor creatoare ale întregului popor.

Nicolae ȘTEIU

Desen de Ion Carp FLUERICI

Patria-n pace

Pe stînca
înaltă
cutez a sui
laude-aduc
Patriei dintotdeauna...
Înalțe-se
cîntecul meu
și lumii vestească
dorința de pace
a neamului nostru...
Audă-se mereu
și cît mai departe
glasul...
Deasupra cîntării
mele
dintotdeauna
Patria este...

Nicolae CĂRUNTU

Unirea cugetului nostru

Poate marea întrebare este
ce s-a înfăptuit atunci,
cînd totul era demult în noi limpezit,
cînd dimpreună eram de-o vecie
între hotarele cugetului nostru ?
Dar iată că știm
era încă nevoie de jertfă
la rădăcina neamului sîngele
nu se-adunase încă
pînă la cumpăna veacului.

Mihai MARCIUC

autograf

Oaspeți din R.P. Chineză

„Să fie veșnică prietenia, cum veșnic e pămîntul Sucevei și amintirea Marelui Ștefan".

Xu YUNXI

„În orașul grădină Suceava, cele mai curate sentimente de prietenie".

Cai HAIBIN

„Frumos cerul !
Frumos pămîntul !
Frumoase inimi intîlnite de noi
Frumoasă să fie prietenia
între scriitorii chinezi și
români".

Zhang QI

„În inima mea încă un pămînt mirific — Suceava".

Tan TAN

„...încurajarea neasemănării"

(Interviu cu criticul literar Laurențiu Ulici)

Precizînd preocuparea criticului Laurențiu Ulici pentru primii pași ai tinerilor în arena literelor, pentru radiografierea debuturilor, repetăm un lucru știut de toată lumea. Laurențiu Ulici vine în fiecare toamnă la Suceava la această sărbătoare a poeziei care este Concursul de poezie „Nicolae Labiș". Fiind în miezul lucrurilor, am solicitat opinia domniei sale în legătură cu concursul de la Suceava (1) și fizionomia ultimei promoții poetice (2). Îi mulțumim și pe această cale.

1. — Fiindcă e a douăzecea ediție, ne putem permite să fim realiști. Concursul „Labiș" a însemnat foarte mult pentru poezia tinerilor. E suficient să parcurgem lista premiaților și să cităm cîteva nume pentru a ne convinge de justețea afirmației: Constantin Ștefuriuc, Ioana Crăciunescu, Carolina Ilica, Constantin Pricop, Cornelia Maria Savu, Paul Balahur, Dan Verona, Doina Uricariu, Domnița Petri, Cleopatra Lorințiu, Lucian Vasiliu Adrian Alui Gheorghe și alții. Nu-i mai puțin adevărat că în ultimii ani valoarea participanților a fost în genere modestă. Poate-i de vină o anumită obișnuință, o stare de rutină oarecum firească după atîtea ediții în care totul a decurs după același „protocol". Poate e de vină modalitatea nu tocmai incitantă de întîlnire a participanților cu poeții și criticii consacrați, membri ai juriului. În fond, întîlnirea unui poet tînăr cu un scriitor consacrat e întotdeauna memorabilă. Poate e de vină menținerea baremului vîrstei într-o vreme cînd media de vîrstă a debutului a crescut. Poeții din ultimii ani sînt tot mai mult „făcuți", chiar dacă și „născuți" (unii din ei !) ceea ce presupune un timp mai lung de acumulare culturală și un mai îndelungat exercițiu poetic pînă la afirmare și debut. Vor mai fi fiind și alte pricini. Important este că înaintea ediției a XXI-a (21 au fost anii de viață ai poetului), concursul „Labiș" trebuie să se afle ca înaintea unui nou început. Ideea de a suplimenta concursul de poezie cu un colocviu de critică mi se pare fertilă, stimulatoare. Nu mă îndoiesc, organizatorii concursului vor găsi și ale moduri de înnoire pentru a face din această, iată tradiție o acțiune vie, modernă, în pas cu ce se întîmplă înlăuntrul fenomenului poetic românesc contemporan. N-ar fi rău să fie strînse într-o antologie a concursului „Labiș" texte ale celor mai buni autori prezenți, premiați de-a lungul timpului la Suceava, după cum iarăși n-ar fi rău ca, păstrîndu-se în fond, în fidelitate față de numele celui pe care îl poartă, concursul să fie și o tribună pentru cele mai noi tendințe din poezia de astăzi. Concursul poate să-și facă chiar un program de încurajarea neasemănării. Firește acolo unde ea nu este un act în sine, o pură ostentație, ci o cale firească a talentului.

2. — Cred că în ultimii ani se poate constata, odată cu apariția unei noi promoții poetice, promoția 90, o recîștigare a lirismului, deosebită de cea a promoțiilor 70 și 60, fiindcă ține cont și de experiența antilirică a optzeciștilor. Am întîlnit la cîteva concursuri literare poeți tineri, cei mai mulți proveniți din medii universitare, care atestă prn textele lor o schimbare în felul de a gîndi poezia. E vorba de Daniel Bănulescu, Cristian Popescu, Paul Vinicius, Horia Gîrbea, Andrei Damian, Simona Popescu, Marius Oprea, Cristian Pavel, Simona Șerban, Letiția Olaru, Ioan Pop, Constantin Savin, Vasile Baghiu, Dragoș Bogdan Iuga, Constantin Rupa și încă alții ale căror nume nu-mi vin acum în minte. Chiar din cîte am spus se vede că este vorba de o promoție veritabilă, al cărei focar, dacă se poate vorbi de așa ceva, este cenaclul „Universitas", condus de Mircea Martin. Pentru că veni vorba, n-ar fi rău dacă la colocviul de critică de la ediția viitoare ar fi chemați și tineri poeți — primii beneficiari ai ideilor puse în circulație.

Consemnat de M. TINESCU

A PRIVI

Douăzeci de toamne la Suceava sub semnul lui Nicolae Labiș

De douăzeci de ani toamnele Bucovinei poartă numele lui Nicolae Labiș. De douăzeci de ani culorile cerului se aprind peste un anotimp care pune blînd stăpînire pe suflet, peste acel tărîm unde poezia își întemeiază casa ei de aur — palatul în ale cărui odăi, încălzite cu parfum de crin și miere, își dau întîlnire prietenii lui Nicolae Labiș.

De douăzeci de ani, în ținutul Sucevei, cuvîntul își află patrie și se deschide către zările frumuseții.

Cuvîntul întreg și singur, rostogolindu-se peste păduri fabuloase, cuvîntul cel visat de stele, cel care udă pămîntul și spală pulberea drumurilor, cuvîntul cel greu de pe umeri și cel care șterge sudoarea obrazului, cuvîntul din privire, de nerostit și cel adînc îngropat în roșul inimii, cuvîntul mire din miezul pîinii și cel din care sorb rădăcinile lumii, cuvîntul de aer dintre silabe și cel arcuit peste semnele vremii, cuvîntul copil și părinte.

De douăzeci de ani, în ținutul Sucevei, cei mai tineri poeți ai țării desăvîrșesc împreună chipul poeziei.

Ei învață aici, lîngă Nicolae Labiș, o lecție a neuitării, puterea de a crede în rostul creației, sensul deplin al luptei cu inerția.

Fiecăruia dintre ei îi este dat să-l vadă pe Nicolae Labiș aievea, neclintit în flacăra singurătății, în cel mai fierbinte loc al ei, mărturisind în fiecare clipă despre tăcerea în care stă ferecat cuvîntul, despre puterea uneltelor sale, despre neputința privirii asupra stelei, despre hainele înșelătoare ale vorbei, despre încăpățînarea vreunui sens împietrit.

Fiecare îl vede pe Nicolae Labiș topind cuvinte la gura unui cuptor fantastic în care ard toate clipele vieții sale dimpreună cu istoria întreagă a neamului, a timpului zidire, dimpreună cu a locului nedezmințire, cele mărunte dimpreună cu cele veșnice.

Fiecare îl vede pe Nicolae Labiș făurind poezie ca un adevărat muncitor încordat de efort, cunoscînd mai bine decît toți măsura și rostul acestei trude. Știind ca nimeni altul că poezia este un fluid fundamental al ființei omenești în care cele nevăzute și cele bănuite și cele presimțite capătă dintr-o dată contur, în care spaima, bucuria și împăcarea își recunosc ființa și sensul, în care coaja subțire a lumii se risipește ca fumul, în care orice înțeles devine cristal.

Fiecare îl vede pe Nicolae Labiș lucrînd cu aceste semne înțelese, în patria cuvîntului, ca într-o grădină peste care se aștern zile și nopți, ani și veacii, într-o ordine calmă, picurată din ochiul Luceafărului, ca într-o grădină în care insectele mărunte, iarba și florile, copacii și fructele sînt știute fiecare după nume și rang și unde apele nu sînt tulburate decît de înfloririle secrete ale aștrilor, unde oboseala minții are statui întunecate, ferecate în peșteri adînci, alături de sabia învinsă a luptătorului și de uitate otrăvuri semețe.

Fiecare îl vede pe Nicolae Labiș pe tărîmul unui ocean al candorii, pe oglinda căruia plutesc, elegante, corăbiile celor răpuși de cîntec, la țărmul unui adevăr unic dinspre care nimic nu se rostește, dar care primește rostirea din toate zările timpului.

Fiecare îl vede pe Nicolae Labiș la el acasă, în pridvorul însorit, înconjurat de acea grădină în care tot ce există există din dragoste, tot ce se poruncește se poruncește din dragoste, tot ce se pedepsește se pedepsește din dragoste și tot ce se răsplătește se răsplătește din dragoste și în care el poposește, spre a gusta împreună cu Poetul, din vinul unei toamne care anul acesta s-a numărat cu numărul douăzeci.

Victor Traian RUSU

Între Hermes și Ananké

Între volumul anterior de versuri al Corneliei Maria Savu și cel mai recent — **Semne de viață***) se așază nu numai niște ani (buni), ci și o treaptă hotărîtoare a evoluției poetei : trecerea din tinerețe în deplina maturitate a vocației creatoare. O astfel de afirmație tranșantă are riscurile ei ce vin din lipsa unor criterii general-valabile pentru recunoașterea unei asemenea tranziții care, la urma urmei, nici nu este obligatorie într-o carieră artistică. În cazul Corneliei Maria Savu — poetă cu o traiectorie atît de clară și sigură, deocamdată continuu ascendentă — riscurile merită să fie asumate. Pentru orice cititor de bună-credință este, firește, limpede că nu se pot fixa borne absolute de demarcație între vîrstele lirice; nu este însă mai puțin adevărat că, mai ales în poezia reflexiva, în lirismul intelectual în genere, se produc acumulări, decantări și, în consecința, mutații la nivelul structurilor de adîncime, în topografia creației, în limbaj, și în perspectiva ontologică și, de ce nu, în ritmul combustiei launtrice.

Ar fi greșit să se creadă că schimbările se produc exclusiv prin adițiune ; eul liric cîștigă, dar și pierde, „schimbarea la față" sugerînd paralelisme cu vîrstele biologice ; cu deosebirea că, în poezie, mai ales în cazul vocațiilor accentuate, bilanțul este, totdeauna, pozitiv. Cornelia Maria Savu nu face excepție. Să vedem, mai întîi, ce a dispărut din poezia ei (sau s-a estompat) odată cu volumul **Semne de viață.** Înainte de toate, nu mai regăsim frăgezimea tonului caracteristică pentru ceea ce s-ar putea numi „opera prima" și, laolaltă cu ea, acel gen de imperfecțiune care punea, uneori, accente seducătoare în poeme interesante ori corecte dar fără un relief deosebit. De asemenea, deși arborează, în continuare, „blugii imperiali", poeta a pierdut aerul de superioritate juvenilă, nonșalant-ironică (îi venea, e adevărat, atît de bine !) în fața cotidianului, banalului (om ori eveniment). Ironia, ca manifestare superioară a lucidității, a ramas, dar, fiindcă autoarea se declara acum cel puțin solidară cu lumea comună, luciditatea se însoțește, la un nivel mai înalt și mai tăios, cu autoironia. În sfîrșit, a pierdut ispita, pe alocuri periculoasă, către locvacitate, tentație determinată de o eminentă capacitate de frazare poetică și de o stăpînire completă a anatomiei și fiziologiei vocabularului. În ultimele două situații, pierderile se soldează, de fapt, cu cîștiguri considerabile pentru substanța și expresivitatea lirismului — mult mai dens acum și mai tensionat. Tot ca un cîștig trebuie considerată dispariția din poemele ei a narațiunii, fie ea și cu semnificații parabolice, schimbare cu atît mai mult benefică, cu cît parabolele lăsau să se vadă efecte de inductanță dinspre poeți contemporani aparținînd generației mature. În **Semne de viață** textele poetei se eliberează aproape total de epic și este bine și firesc să se fi petrecut această decantare date fiind marea tensiune a confesiunii, energia lirică a poemelor sale de acum și din celelalte volume. Lirismul Corneliei Maria Savu a crescut întotdeauna, ca o vegetație viguroasa. variată și aparent spontană, dintr-un sol intelectual și cultural bogat și bine nutrit, cum se întîmplă, de altfel cu cei mai buni poeți și prozatori din generația sa. Un merit al volumului ei cel mai recent (prin care se și distanțează, în acest domeniu, de mulți tovarăși de drum literar) ține de asimilarea și adecvarea completă a informației culturale la structura și finalitatea poemelor ; se evită astfel suspiciunea de exhibare a erudiției, sau măcar de flanerie intelectuală, cînd nu este vorba de o (pur și simplu !) tentație a livrescului, de o presiune a lecturilor recente sau fundamentale, specifică sfîrșitului de ucenicie în ale cărților. Spunem asta întrucît la mulți poeți tineri am întîlnit situația paradoxală a subordonării poeziei față de sursa de informație ; (de altfel, în volumele anterioare, nici Cornelia Maria Savu nu este scutită de asemenea servituți care se întîmplă și la case mai mari).

Dovada peremptorie a emancipării poetei de fascinația modelelor culturale o constituie modul în care sînt integrate și folosite la degajarea liniilor de forță ale fondului de semnificații al volumului cele două puteri tutelare ale actualei stări a poeziei sale : Ananké și Hermes. (Trebuie spus, înainte de a merge mai departe, că **Semne de viață** pornește de la premisa asumării lucide — de aceea permanent ironică, autoironică, însă cu măsură, și nu lipsită de dramatism — a condiției de **locuitor al provinciei,** fără ca aceasta să producă vreo îngustare a orizonturilor — de orice fel ale personalității ; se dovedește astfel că e o prejudecată asimilarea condiției reale a **poetului** cu locul său de reședință : semnele de viață sînt, pînă la un punct, o cardiogramă a vieții provinciale. dar vin de la un artist care nu a abdicat de la nici una din prerogativele situării în centrul actualității). Revenind la cele spuse mai înainte, să observăm că, la nivelul structurii de adîncime, volumul se edifică pe opoziția dintre cele două puteri mitologice pomenite. Ananke este preluată nu pentru prerogativele sale integratoare (în determinările cosmice), ci pentru cele restrictive, de anihilare a energiilor existențiale — inițiativa, voința, impulsul mișcării ; ea este inerția, dușmanul poetului, renunțarea la orizontul apolinic, limitarea la perimetrul mărginit al evenimentului cotidian ; la semnificațiile minore ale acestuia : „sora ananke se strecoară-n așternuturile / tale cînd pe cer izbucnește steaua ciobanului — / să-i sucim gîtul ! / verși hîrdăul plin cu cheaguri de sînge-al / memoriei în pragul zilei de ieri — /.../ ei, sufletul constructor beat / de orgi alunecă-n alămurile celor / treizeci de bași înecați în fiere / cînd se strecoară-n așternuturile / tale perfida soră ananke". Ei i se opune zeul mesager, înzestrat cu toate insemnele sale și, mai ales, cu puterile esențiale venind atît dinspre Hermes arcadianul, cît și dinspre Hermes Trismegistos : inventator al lirei, dar și protector al hoților, călăuză a umbrelor în Hades și pereche erotică ideală, zeitate sapiențială, profet dar și dătător al memoriei didactice și, în tot cazul, divinitate inițiatică, întemeietor al hermeneuticii. Autoironică, ipostaza feminină nu-i bagatelizează nici apartenența olimpiană, nici epifania lirică : „sînt o femeie tînără / cu mersul ușor împleticit / în aripile de la glezne / cum stau în fața voastră / cu plasa plină de morcovi și / poeme nu vă gîndiți la mesagerul tărîmului în care / n-a călcat picior de om /.../ eu trec prin aburul fanat al dimineții / și aripile-mi de la glezne / prin praf și pulberi răcoresc vai / flăcările iadului / sub pașii voștri de eroi".

Organizarea bipolară a lirismului Corneliei Maria Savu emană de la o personalitate creatoare de structură funciar clasică, de fapt; dincolo de luciditatea niciodată trădată, un clasicism la amurg, un fel de elenism la cotele contemporaneității, după cum ea însăși spune : „hai să întemeiem la poalele / dealului runc un elenism al / simțurilor". Opțiunea se sprijină, în emisiunea lirică propriu-zisă, pe senzualismul cu ambitus larg (între decantare atentă și explozie supravegheată, între eros și thanatos, între absorbirea în stare naturală a evenimentului și hermeneutica lui savantă), pe o retorică insidioasă, dar niciodată lipsită de rigoare, conformistă pe alocuri și, mai ales, pe o teamă permanentă de spațiul pustiu și de timpul gol, pe care le populează febril cu oameni, evenimente, jocuri ale eului, demers în care vedem o reacție de autoapărare a poetului, în fața determinărilor obiective ale ființei sale supuse normelor existenței.

Feminitatea poeziei Corneliei Maria Savu este puternică, aici poate mai distilată decît în celelalte volume. Nu dăm aproape nici o importanță obsesiei oglinzii, ci altor note mai substanțiale și care ridică stacheta lirismului, note nu mai apăsate, dar mai evidente în poemele de dragoste. Deși erotica ei ține mai degraba de contemplarea iubirii (a unei iubiri a simțurilor potolite, îmblînzite), comunică, totuși, gesturi și atitudini feminine (stereotipe sau insolite) care fac confesiuni, „truchează" adevărul, se lamentează, mărturisesc ritualuri inventate, flagelează, se alintă, mîngîie, ironizează. Este cultivată, în fond, o feminitate „bifrons", pendulînd între idolatrie și sentimentul superiorității, plasînd erosul între sacralizare și demitizare : „...o cîte / vîlvătăi de comori aruncă el / în brațele tale — pe veci umilita / și tu să-i iei ochelarii cînd / vrea să citească / ușor aplecat / regulamentele organice ale disperării / din orașul acesta și / astigmatismul lui abia bănuit / (cînd te privește fără ochelari / și foarte aproape — ți-a spus (// din profil ești o prințesă surîzînd / în swahili) să ți se pară cea mai / înaltă temă poetică în chiar clipa / în care cu infinită blîndețe el / te prinde în brațe și scoate / din buzunar un cleștișor de / argint : «hai să smulgem sufletul / acesta sălbatic îți spune / „dragostea mea bine-ai murit / bine-ai venit !»"

Cornelia Maria Savu practică o poetică a lucidității, a ochiului treaz, ambiționînd să exprime dimensiunile și raporturile adevărate ale oamenilor, actelor, obiectelor, ale raporturilor dintre poet și lume : „...ce n-au făcut poetesele / lumii ș.a.m.d. / ... ei bine hai poezia mea / să cumpărăm un magazin de / cosmetice în orașul acesta / și alții s-au dedulcit la tutun / coloniale ori lăzi cu arme și / eu cum aș vrea să dispar / într-un magazin plin de / cosmetice să fac să tremure / borcănașele cu fond de ten / sub frazele mele deștepte /.../ hai poezia mea încearcă tu / singură departe de mine în / spațiul acesta deal-vale deal-vale / pînă-n pînzele albe să faci / o rană în pieptul mulțimii / cum nu-ndrăznește nici-un cuțit". **Semne de viață** îi consolidează poziția în zona centrală a poeziei noastre tinere de azi.

Mihail IORDACHE

*) Editura **Eminescu**, 1987

CONCURSUL DE POEZIE „NICOLAE LABIȘ", EDIȚIA A XX-a

Marele premiu
CONSTANTIN RUPA (Reșița)

Elegidia

(mică elegie)

mă plec
și sărut mîna bunicii și pămîntul
din crăpăturile palmelor de care ea
se rușina lasă maică zicea
trăgîndu-și repede mîna cînd
soseau rudele de la oraș în concediu în
limuzina de bucurești vorbind
în șoaptă deh ca la priveghi
despre actuala criză mondială
despre griji mărunte / cîte pietre-n
munte peste toate
palma bunicii trecea palma
a îmbătrînit pe creștetul lor tuturor iată
i s-au înmulțit crăpăturile a
crescut iarba din pămîntul care ne ținea
loc de icoană seara cine va mai întreba
știi tu copile
țara în care florile nu se veștejesc niciodată
pe ii pe porți pe ulcioare o
primăvară veșnică în care
străbunii mereu tineri ți-i regăsești

Paraclaustiron

(cîntec la ușa iubitei)

(de) va veni iar ziua în care prieteni
ne vom întoarce acasă cu
priviri pline de chei vom trece din
casă în casă călare pe ultimul cal flu
ierînd și chiotînd / și cu murgu nechezînd /
din potcoave de aramă / să nu dăm la
poduri vamă ce larmă ce larmă
va fi în pompeiul nostru iubito scurmînd
prin cenușă amîndoi vom porni dezgropînd în
tîi zeii astrele apoi casele strada cu bar
icadele miresmelor de pork-and-beats la
urmă obosiți vom mătura cenușa de pe
chipurile noastre și
înghesuind totul în poate poemul acesta
vom aștepta o zi în care
precum săgețile sfîntului sebastian
ciudate amintiri ne vor năpădi

Frumoasei fără corp

se făcea că
pe cioburi de liniște de 100 wați dansam
împreună răgușiți cîntam
hello baby mademoiselle între mine și mine
te pun punte pun-te punte hei
disc-jockey schimbă placa s-a uzat
țura-i
iară / ca ș-asară / c-am o
mîndră mititea / nime n-o poate vedea de-a
lungu drumului de întoarcere la
picioarele noastre orașul rămînea o
pajiște cu mii de licurici pe care din
ochii tăi o ploaie de
îngeri cădea iubito hip hip
arome turmentau trecătorii și așa
cum mai tîrziu s-a constatat stelele
și luna în părul tău s-au scuturat dar în
drăzniți doamnelor binevoiți domnilor în văz
duhul acesta poftiți cu toții intrați
priviți
acolo departe jos
pe o dosnică stradă singur
cu țeava poemului în gură poetul
apasă iar pe trăgaci

Eidolon

gata băieți am zis strîngeți rîndurile și
la un semn
bunicul tata eu ne-am aruncat
prin sulițele acestui poem spre
celălalt tărîm unde auzi
trec titanii cîntînd pe sub lauri
(andante marziale) 1 2 3 și
la revedereee tabărăăă dragăăă / la revedereee
noi plecăm pe combine șantiere în uzine în
tîlneam același tînăr zeu al zilelor noastre ce
parcă avea chipul meu și
făcîndu-i o largă reverență deși
piciorul de lemn al bunicului mă cam incomoda
i-am înmînat o
doină cu care să sprijine cerul
doina în care și-a făcut cuibul
ciocîrlia din sufletul străbunilor mei ah
și să nu uit
am zis eu cu vocea groasă a tatii
nici turnul londrei nici turnul din pisa ci
turnul chindiei puneți-mi-l căpătîi

Sinucidere romantică

(quasi una fantasia)

ca un poet romantic
mă culc pe o ureche și nu aud decît
morile mele de vînt psssssstpst
pășiți în vîrful picioarelor aici acum
poetul clocește un ou vă rog
cu metafore din care se va naște ea eterna
sublima femeie oofff leano fa / tu mi-ai fript
ini-ma-a-a (parlando rubato) și iar
poemele mele te vor farda te vor
oxigena etc. et. caetera da
dă-i drumu vere pe stradă s-o vedem și
noi s-o putem evalua numa noi
amîndoi iubito ne vom putea vedea
de la 3 a.m. la
3 dimineața restul timpului ne vom îngropa
la umbra versului acesta pe care voi scrie
jela te iubesc te iubesc te iubesc
un terzo incomodo un terchea-
berchea cititorul ca un papagal va repeta

Premiul „Pagini bucovinene"
AUREL POP (Satu Mare)

CELE CÎTEVA MOMENTE ALE UNUI POEM

*1. din evidența contabilă stocul cuvintelor
e insuficient facerii unui poem
îi trebuie lumină și cîteva litere mari de deschidere
să împodobească sufletul cititorului
atunci cînd își aduce aminte de prieteni
cineva bate la ușă încît sunetul intră
în timp ce eu fac disecția unei scrieri
noi ridicăm un fragment să întîmpinăm tăcerea
dintre vreme și cei care curg
într-un moment de basm*

*2. de la difuzoare se aude un cîntec vechi
apoi o pauză
timp în care îmi închipui un dans
și iar cîteva instrucțiuni
după care gîndul aleargă spontan spre finish
ca o strigare afișez imaginea acestui poem
prin care lumea îndreaptă la față cuvintele
stau așezate la fel într-un cant
încît dacă citim povești cu feți frumoși și zmei
pe care i-am înălțat spre lumină
prin cîntec să privim o clipă spre izbîndă*

*3. chipul patriei îl port ca un semn
ca și cum ar fi o ființă iubită
căruia nu-i spun niciodată adio
dintr-o ilustrată de provincie
țăranii ies cu noaptea în cap
prin viață bucuriile vin dintr-o parte*

*4. atunci cînd nici nu te-aștepți
privirea îți apare mereu în oglindă
e din nou liniște
prin vene sîngele meu face viraje
încît te stropești la reluări
în trucaje video orice detaliu ne ridică
un semn de întrebare la care îmi răspunde
cineva din camera dealături a inimii*

*5. îți voi vorbi într-un mod simplu
dar adevăratele momente spuse cu sufletul la gură
oferă șansa salvării dintr-o anume singurătate
nu încerca din memorie starea poetului
e cuprinsă de fiorul împlinirii și al dragostei de țară
îl fac scut la hotarul privirii
încît într-un șemn atîrnă puterea*

Premiul Centrului de Librării
SABIN GHERMAN (Zaul de Cîmpie — Mureș)

ALEGEREA NUMELUI

*Cînd trandafiri îmi înfloresc
prin gură
(nătîng ieșind albastrele silabe)
e semnul dur, un semn de note
grave ;
poemul-pat de flori, dar și măsură.*

*Mă-nconjură cum fluturul o lampă
cuvîntul jilav (templu dureros) ;
în dans mortal (al cărnii înspre os)
el în pupile înțelesuri sapă.*

*Un cer superb se trage-n stele
sfinte ;
prind îngeri, cu lasso-ul de cuvinte.*

Premiul U.T.C.
EMIL MUNTEANU (Suceava)

ȘI APA

*și apa se stinge sub ochiul ei
privirea se ascunde
în piatră
lumina i se pierde în orbi
albind cărarea mîinii
aerul ei
ca o strigare
ca un foc înnorat
și mai apoi
ca o lacrimă tăiată de vînt
sau ceva
rana acestui copac
uită să plutească
irisul este atît de sălbatic —
și apa*

LABIȘ

*Vocea în taină se stingea,
Focu-n apă se ningea
Cuvintele se risipeau
În aer. De la stele porneau.*

*Era limpede cerul atunci,
Vîntul cădea pe surdele lunci.*

*Aripa bătea albastru,
Se tăia,
Se ruginea,
Se ivea un astru.*

Premiul Comitetului Județean de Luptă pentru Pace GELU MORARU (Turț — Satu Mare)

ACVARIU

*În camera cu pereți de sticlă
fata-și probează muțenia
ca pe-un rastel de puști
cu colbul din memoria paianjenului
spînzurînd ca un candelabru în mijlocul
încăperii.
Acolo în timp ce ea croșetează
din venele ei tropicale
scăldate de mari mărgele de ivoriu
un pulover pentru sîngele meu tomnatec
sînt uneori în stare să ofer
ceasul din perete pe muțenia acelui paianjen
din unghiul domestic.
Din stradă cei ce văd acest schimb
se rușinează de naivitatea mea
ce înflorește în captivitatea unui acvariu.
Cîte unul mai supărat bate cu degetul în perete
de parc-aș fi nebun să-l aud.*

DICȚIONAR (LXIX)

MARIAN, LIVIU (n. 6 VI 1883, Siret — m. 25 XI 1942, Craiova). Fiul folcloristului Simion Florea Marian. Studii secundare la liceul „Ștefan cel Mare" din Suceava, între 1893—1901 (pe atunci încă gimnaziu superior) Absolvent al Facultății de Litere și Filozofie din Cernăuți, în 1905. În 1927 și-a trecut aici doctoratul cu teza „Contribuții la istoria literaturii românești din veacul al XIX-lea". Profesor suplinitor și apoi titular la Liceul „Ștefan cel Mare" din Suceava. Mobilizat în 1914 în armata austro-ungară, este trimis pe frontul din apusul imperiului. În 1916 dezertează și trece în România. A funcționat apoi ca profesor și director la Liceul „B. P. Hașdeu" din Chișinău, între 1921—1939. Lucrări (broșuri) tipărite: **Suflete stinghere,** nuvele și schițe, București, Ed. Minerva, 1910 ; **S. Fl. Marian. Schiță biografică,** București, Institutul Carol Göbl, 1910 ; **Printre stropi,** poeme în proză, Suceava, Ed. Școala Română, 1912 ; **Prozatorii noștri, crestomație,** în 2 volume, Chișinău, 1921, în colaborare cu N. Dunăreanu ; **Proza noastră estetică,** studiu, Chișinău, 1921 ; **B. P. Hasdeu și Rusia,** studiu, Chișinău, 1925 ;

(continuare în pag. IV)

MARCEL MUREŞEANU

„O lume reînviată... Memoria reţine toate detaliile zilelor, toate mişcările anotimpurilor. Concretul e uimitor de puternic şi poate aici stă secretul poeziei scrise de Marcel Mureşeanu".

D.R. POPESCU

„Transilvănean stabilit de tînăr în Bucovina, Marcel Mureşeanu (n. 1938) are nostalgia locurilor natale, cu peisajul, figurile şi întîmplările lor, dar nu e propriu-zis un dezrădăcinat, întrucît la el, spre deosebire de alţi poeţi ardeleni răspîndiţi în cele patru vînturi, plăcerea evocării, a scormonirii în jarul memoriei afective e mai mare decît dorul de reîntoarcere... Marcel Mureşeanu e în această etapă relativ nouă o creaţiei sale, în ciuda cotiturii tematice şi de manieră, tot sensibilul călător prin memoria afectivă din cărţile anterioare, doar că merge pe un alt, mai modern, fir al expresivităţii poetice".

Laurenţiu ULICI

„E o poezie edificată pe întrebări aparent simple, formulate deschis sau numai sugerate, adresate cu un fel de sfielnică reţinere dar şi cu cruzime mascată, care deschide dificile căi de acces către un tragic destin dezvoltat cu discreţie şi sobrietate".

Mihail IORDACHE

„Adevărata obsesie din poezia lui Marcel Mureşeanu este timpul sau, mai exact, memoria în faţa timpului. Împlinirea afectivă vizează un timp care nu supune, ci se supune memoriei".

Mircea BRAGA

„Marcel Mureşeanu este un poet ce refuză deopotrivă retorismul vlăguit de seve, moda şi virtuozitatea de tip exhibiţionist, el trăieşte în zona „furtunilor calme" şi a valorilor perene, agresat de sentimentul devorator al timpului".

Corneliu RĂDULESCU

„De altfel, între calofilie şi inexpresivitate, ambele conştient şi eficient utilizate, se întinde registrul de expresie al poetului. Nici într-o direcţie, nici în cealaltă, poemul lui Marcel Mureşeanu nu riscă inutil ; decenţa care controlează fondul sentimental, limitîndu-i efuziunile la strictul necesar, controlează şi nivelul expresiv al poemelor, scutindu-l de platitudine sau preţiozitate".

Al. CISTELECAN

Vedenii am...

cu suflete nebune
ce ies pe nesimţite din vreun trup
şi despuiate se aruncă-n marea
de întuneric şi de gheaţă
poate că sînt cărări sau cunoscute elipse
pe unde urcă-mpinse de combustii
cu totul altele decît ce ştim
oricum cînd Firii mă întorc
lipsit sînt de-orişice putere
şleampăt şi stors
şi-ntreg cuprins de teama că vreodată
putea-s-ar ca trupul să-mi devină nemuritor
şi el să locuiască în sufletul de-acum
ce în pămînt s-ar resfira şi pierde.

O vară întreagă...

furnicile au umblat pe trupul meu
şi n-am rupt tăcerea
ce mi-ai încredinţat-o
un singur cuvînt a fost deajuns
ca să te vînd
treceam zilnic prin urechile acului
dorindu-te
îţi amineşti acea catapultă
saltul tău de pe marginea ultimei ore ?
să ard şi umbra să-mi rămînă pe zid
cu braţele întinse
doar asta nu mai simţisem pînă atunci.

Zeul Myo-o...

Veni la mine
şi îmi vorbi
vei suferi atîta vreme
cît sînt lîngă tine
ea te aşteaptă goală şi pură
în grădina cu nuferi
..du-te !
cînd gura şi-o deschise
ca floarea uitării i-a dat-o
şi el nu mai ştiu cine este
atunci ne-am iubit în faţa lui
dar iubita mea i-a spus mai tîrziu
şi Myo-o zeul
mai vru din floarea aceea
cu el deodată şi eu...

O eră-i

între iarbă şi nisip
şi presărate mituri ca şi oaze
din mii în mii de ani de pe pervaze
răscolitor priveşte cîte-un chip.

Putere a lumilor — închipuirea
neprihănită hrană pentru goluri
purtată în vîrtejuri şi ocoluri
reumple dintr-un timp în altul Firea.

Ci obositul trup precum havuzul
mai naltă-şi sprinteneala şi se-aprind
cenuşii slujitor, el o va vinde
luîndu-i văzul, ucizînd auzul.

Cum stă întinsă...

felina mică pe nisipurile mişcătoare
dinţii ei albi sfîşie încet aerul
şi fîşiile acelea le eliberează pe rînd
încît dacă nu le-ar duce vîntul
s-ar putea s-o înconjoare toate şi s-o cuprindă
doar cînd în ochii ei ajunge soarele
un om cunoscător în această ştiinţă
poate dovedi că de nimeni
un tărm nu poate fi mai bine păzit
şi că în larg dacă vezi corăbii aprinse,
atunci...

Ilustraţie la o carte

Numai sîmburii uscaţi au rămas
din această învăţătură
iată îi ţine în pumn un copil
ce va face cu ei ?
el nu ştie de pericolul ce-l duce în palmă
ce nechibzuită încărcătură
după cele trei atacuri spre Belo Monte
n-a mai rămas piatră pe piatră
vulturii desăvîrşiră cele de priinţă
plouă cu uitare zile în şir
de se-nfundară şleahurile în toată Bahia...
din mîna lui lunecară seminţele
genunchele lovi steiul şi sîngeră
fără de rost i se rotiră ochii
pînă la văzu ridicîndu-se şi dispărînd
ca si cum le-ar fi ciugulit
hoitarii urubus.

Mă aflu acum...

ca acel comandant din vechimi
(dar oare numai de-atunci ?)
omorît într-o noapte ploioasă
de oamenii săi
fără ca ei să bănuie nici
că lunga cale a izbînzii
numai lui în vis se-arătase
...atît de mult aparţin

disperatelor păsări
ce zboară fără de aripi
sub un cer de carton
înnorate de gîndul nu cînd
ci unde-or ajunge.

La puţină vreme după aceea...

s-a ridicat la cer părintele meu
şi noi nu-i mai vedem faţa
ci numai statura dreaptă pe nor
şi-i mai vedem mîna osoasă
alcătuindu-se la fiecare mişcare
eram muţi şi orbi
la alte încercări asupra noastră
poate voia să coboare dar nu mai putea
l-am văzut scoţîndu-şi cămaşa
şi aruncînd-o dedesubt
de toate dezbrăcîndu-se pe rînd
toate zburau după el
pînă cînd n-a mai fost ce să zboare.

Mi se întîmplă...

să scriu despre nebuniile lumii
despre teroare, spaimă şi sete
copii criminali ipocrizie şi mîndria prostiei
atunci corbul ce stă pe şoldul zeiţei
ca pe un contrafort
croncăne şi înghite hieroglifele
fatalitate zic fatalitate !
doamne, poate voi nu ştiţi
cum arată resemnarea
ea ţine capul plecat
înjunghiată întotdeauna
o mănuşă de fier
loveşte din cînd în cînd
faţa ei înjosită de durere.

Dezlege-mi-se

cît de afund a fost înnodată
eram ca acel clopot
fără de glas
ca acea turlă fără de clopot
mă afundam în întunecime
acum pot scoate ţipete egale
acum mă trezesc ţipînd cu sfială
cîteva înţelesuri se mai văd
venind sau plecînd
dar pot aştepta
ah, acum pot aştepta
extremităţile reci ale tăcerii
se umplu de sînge !

Cuvintele acestea...

de le-ating
in loc să se aprindă se mai sting
o dată, şi-ntunericul străbate
mai dincolo de prima jumătate.
Întunericimea lor de dinainte
pare doar umbră stînd lîngă cuvinte
iadul indus în partea amăgită
stă împietrit pe buza împietrită,

pe cînd deasupra norul alb se plimbă
vorbind doar cu luminile-ntr-o limbă,
poeţi ai viscerelor luminate
au ochii goi şi mîinile tăiate.

Nu recunosc decît a Nopţii stemă
heraldic semn ce-i fără de sfîrşire
limb pomenit în cea din urmă lemă
nepîngărit misterul de citire.

Simion Florea Marian în amintirile fiicei sale

Et in Arcadia ego ! Am cunoscut şi eu acea Arcadie care a fost pentru mine universul spiritual din casa marelui folclorist. Timp de 7 ani, am cercetat în amănunt viaţa unei familii despre care s-a vorbit şi se va vorbi încă multă vreme.

Am mai avut norocul, pe lîngă cercetarea documentelor, să stau un an de zile în apropierea ultimului vlăstar al folcloristului, MARIA MARIAN, căsătorită cu profesorul Mihai Cărăuşu. Trecuse de 80 de ani, se mişca greu.

Martoră a multor întîmplări din viaţa tatălui şi a familiei, se lumina la faţă cînd îşi amintea de anii copilăriei. Era o bună pianistă ; scrisese versuri şi, din fericire, unele s-au păstrat. Maria Cărăuşu se formase în atmosfera de efervescenţă spirituală a familiei.

Am fost bucuros să-i stau în preajmă şi să notez mereu, amintiri de demult. Fondul documentar ne poate ajuta să urmărim munca de creaţie a celor doi scriitori — tatăl şi fiul —, relaţiile lor cu cărturarii din epocă. Dar despre viaţa lor intimă, în familie, cu copiii, cu grădina, florile şi copacii din jur, nu avem prea multe mărturii.

Am scris cu răbdare şi, după trecerea fiicei în lumea umbrelor, am revăzut aceste însemnări. Le prezint cititorilor, cu nădejdea că vor reînvia oameni şi întîmplări din alt veac sau de la început de veac.

Eugen DIMITRIU

„De cîte ori mă gîndesc la copilărie, la familia cu care m-am trezit cînd am venit pe lume, îmi dau lacrimile. Unde-i veselia de altădată, cînd eram toţi acasă ! ? Deşi sub stăpînire străină, ne încurajam unii pe alţii şi nu uitam o clipă că sîntem români. Pe atunci trăiau mămuţa şi tătuţa, mă jucam cu Inocenţiu şi Liviu.

Tatăl meu, Simion Florea Marian, era fiu de ţărani gospodari din Ilişeşti, cu înaintaşi originari din Transilvania. Mama, Leontina, era fiica protopresviterului Ioan Piotrovschi, din Siret.

În cei opt opt ani petrecuţi acolo (la Siret n.n.), părinţii au locuit la bunicul. Au avut la început doi copii — Victor şi Aurelia —, care au trăit puţin si sînt înmormîntaţi la Siret. În 1881 a venit pe lume Inocenţiu, care a ajuns inginer hidrolog, cu studii universitare la Viena. Liviu s-a născut în 1883, tot la Siret. A fost profesor de română, doctor în litere şi membru al Societăţii Scriitorilor Români.

Din povestirile tătuţei am înţeles că perioada de la Siret a fost rodnică. Sînt anii în care a publicat numeroase cărţi ; i-au scris Maiorescu şi Alecsandri ; a fost ales membru activ al Academiei Române. Fiind numit în 1883 profesor la Gimnaziul superior gr. or. din Suceava, a locuit temporar lîngă mănăstirea Sf. Ioan. După ce a obţinut premiul „Năsturel Herescu", de 4 000 de lei, al Academiei Române, pentru **Ornitologia**, în 2 volume, a cumpărat casa fraţilor Capri, în care ne aflăm acum.

În 1885 a venit pe lume Aspazia, care a trăit numai 5 ani. Era frumoasă şi inteligentă. Odată, cînd s-a îmbolnăvit grav mămuţa, a venit bunica, de la Siret. Pazica (Aspazia) i-a spus atunci : „Bunică, să pun mîna sub perna mamei, poate are să-i fie mai uşor !" Toţi din casă au lăcrimat, iar după moartea surioarei, în 1890, ori de cîte ori se aducea vorba de ea, tătuţa părăsea camera. O iubise foarte mult

Mama era o femeie inteligentă I-a ajutat deseori tatei la corectura pentru tipar a lucrărilor sale alături de Liviu.

În 1896, cînd am venit pe lume a fost mare bucurie în casa noastră. Tata a plantat un nuc în grădină.

Mi s-a povestit, peste ani, că vara mă lua tata de mînă şi mergeam împreună în grădină. Mă aşeza pe o bancă, iar el, îmbrăcat în cămaşă albă şi pantaloni gri, îşi sufleca mînecile, scuipa în palme şi se apuca de cosit iarba, ca să-şi aducă aminte de vremurile cînd era flăcău la Ilişeşti.

De cîte ori venea de la Gimnaziu, îl aşteptam la portiţă. Fugeam la vale, spre biserica Sf. Nicolae, şi-i luam bastonul, mănuşile şi pălăria. Mă săruta totdeauna pe frunte. Alergam apoi singură spre casă, într-un suflet, să-i spun mămuţei, care pregătea masa.

După ce se odihnea puţin, tata se apuca de scris, la biroul care-i acum în muzeu. Înconjurat de cărţi, stătea ore întregi aplecat asupra hîrtiilor, cu condeiul în mînă.

Seara ieşea în oraş. Nu ştiam de ce. Mai tîrziu am aflat că se ducea la „Clubul Român", să joace biliard. Se întîlnea apoi cu cărturarii oraşului — Vasile Bumbac, Constantin Cosovici, Animpodist Daşchevici şi alţii, cu care discuta probleme culturale ale românilor din Bucovina, sau citea presa. După ce se întorcea acasă şi stăteam la cină, îmi spunea o poveste, pînă adormeam, apoi se apuca de lucru.

Părinţilor le plăcea să se ocupe de gospodărie. Erau şi nevoiţi s-o facă, pentru că eram în casă cinci suflete şi numai tătuţa avea salar.

O mare bucurie am avut cînd mi s-a dăruit un pian „Ehrbar", adus de la Viena. Îl alesese Inocenţiu, cu ajutorul capelmaistrului orchestrei imperiale. Era negru, cu coadă şi avea o rezonantă excepţională. Cît a trăit tata, luam lecţii cu doamna Suzana Baing-Lewandowski, absolventă a Conservatorului vienez. După moartea lui, am continuat cu profesorul August Karnet; un artist foarte dotat.

Ani de-a rîndul s-a făcut muzică de cameră serioasă în casa noastră. Tătuţa cînta la flaut. Primea note — scrise de mînă — de la prietenul si colegul de şcoală Vasile Gr. Pop, din Bucureşti, care mai tîrziu s-a realizat ca scriitor.

Primăvara, tata era invitat la sesiunile anuale ale Academiei Române. Lipsea 2—3 săptămîni şi suportam greu absenţa lui. Uneori nu se putea duce, pentru că nu primea aprobarea de la directorii gimnaziului. Era socotit un naţionalist indezirabil, iar legăturile cu ţara liberă — periculoase.

Din Bucureşti, tata ne scria aproape în fiecare zi. Ne trimitea cărţi poştale ilustrate, cu imagini color ale celor mai frumoase clădiri sau parcuri din capitala României. Nouă, copiilor, ne dădea de grijă să învăţăm. Mie, îmi scria că a stat pe aceeaşi bancă, la Academie, cu bădiţa George Coşbuc.

Pentru el, drumurile la Bucureşti era momente de destindere, cînd putea gîndi şi vorbi liber despre durerile neamului nostru, despre nădejdile de viitor, despre visul Unirii tuturor românilor, pe care n-a mai apucat-o.

Pe măsură ce creşteam, începeam să înţeleg că viaţa lui nu era deloc uşoară. Muncea enorm. În ultimul timp, părea parcă angajat, cu un fel de disperare, într-o cursă contra-cronometru, pentru a termina opera capitală a vieţii lui: **Botanica poporană română.** Inevitabilul s-a produs. Doborît la pat, a zăcut 11 săptămîni. În ziua de 11/24 aprilie 1907, tata a trecut în lumea umbrelor. Evenimentul a căzut ca un trăsnet asupra familiei. Vestea a uluit pe cunoscuţii din oraş şi din alte părţi. Academia era şi ea uluită, realizînd pierderea pe care o suferea.

(continuare în pag. IV)

LEOPOLD STAFF

(R. P. Polonă)

Clipa

S-a dus ! Ce să te faci cu ea
De-aceea este doar o clipă.
Dispare, nelăsînd nimic,
Ca o bătaie de aripă.
Nu ne-amintim de ea-n
schimbări
Și-n hora timpului rotundă
Tot alte stele bat în mări,
Și-alte frumoase ies din
undă.

RICHARD WILBUR (S.U.A.)

De iertare

Cuvîntul a înghețat pe buzele vîntului.
Vîntul, asemenea unei corăbii, plutește cu nourii cîmpiei.
Obscura și densa pîrguire a merilor
Filtrează liniștea deasupra lumii.

Ți-e verde rochia, părul auriu...
Și ești ca o chemare a cîmpiei neliniștite.
Cu glasul vîntului, cu zvonul ierburilor, cu foșnetul merilor
Îmi iau rămas bun — și te rog să mă ierți, iubire.

Piața Spaniei

Nu pot uita :
Sus, treptele de marmură,
Și ea în piață singură
Ca într-un dans vrăjit,
ca și cum s-ar fi oprit din fugă,
Ea coboară, tăcută, spre
piața fîntînilor susurînd însorit.

Și-ntreagă numai frumusețe, dansează-n piață
Unduind în stropii ce se sparg,
Așa cum s-ar roti un vis
În dantela de marmură a pieții
Asemeni unei frunze peste-un iezer
O clipă se rotește, iat-o... nu-i
Apare iarăși — parc-ar zbura
Neștiutoare, vai, de propriu-i farmec !

În românește de Arcadie ARBORE

ION RADU ZĂGREANU (Bistrița-Năsăud) Premiul „Pagini bucovinene" la Concursul de literatură „Moștenirea Văcăreștilor", ediția a XX-a, Tîrgoviște

Întîlnire de familie

De data asta
tata n-a mai venit,
s-a ascuns după o frunză.
A bătut cu privirea
în geana drumurilor.
A văzut cum plecări izvorau
din toate punctele cardinale.
Și ca un semn de întrebare
s-a retras sfios într-o așteptare :
„O să cad între voi
mai înspre toamnă".

CADRAN

Intrarea tramvaiului în literatură...

1. Oglinda fermecată „Cîtă ficțiune încape într-un poem ?". O întrebare, cam gratuită, să recunoaștem, așezată în fruntea unei pagini din revista **Amfiteatru**, la care se trudesc să răspundă cîțiva tineri autori. Intervențiile lor, ce-i drept, spirituale, nu reușesc totuși să demonstreze altceva decît ceea ce știe mai orice muritor. Numai că fiecare dintre cei chestionați vrea să ne convingă (dacă nu și acesta o fi fost scopul anchetei) de profunzimea poeziei cultivate de optzeciști (semnatarii aparținînd respectivei promoții). Numita poezie „acceptă totul pentru că vrea totul", declară categoric Magdalena Ghica. Motivul ? „Pentru că s-a săturat să secționeze omul în nivele și paliere și platforme și etaje". Și asta, ne asigură M.G., „chiar dacă poeții par să se aplece doar asupra unui caleidoscop de fragmente, par că plimbă de-a lungul bulevardelor și autostrăzilor din orașe ori din creiere doar cîte o oglinjoară de buzunar eventual spartă". Atîta doar că, atenție : „oglinjoara lor nu mai e plană și bidimensionată...". O fi fermecată! Mai știi ?

2. „Cel mai...". Despre Cristian Popescu și așa-zisele sale versuri am mai scris la această rubrică, exprimîndu-ne nedumerirea îndeosebi față de încercarea cîtorva snobi de a-și convinge cititorii că au descoperit în C. P. un mare talent Textele sale, amintind de experimentele avangardiste, nu sînt în fond decît niște „glumițe" ce iau în răspăr stereotipii cotidiene și care, în cel mai bun caz, pot stîrni amuzamentul amatorilor de anecdote : „Arborele genealogic al familiei Popescu e falnic. El crește în Cișmigiu, lîngă lac. Mai întotdeauna e împodobit cu globuri și beteală și e altoit cu un stîlp de telegraf...". Între timp, aflăm cu uimire, C.P. a și debutat editorial, fapt salutat cu nemărginit entuziasm de Nicolae Manolescu. (Rom. lit. nr. 41). Să nu uităm însă două amănunte esențiale : 1. există la ora actuală nu puțini tineri de real talent care continuă să-și aștepte intrarea în literatură ; 2. cîți dintre debutanții ultimelor doi-trei ani s-au bucurat de o asemenea generoasă primire ? Nu avem nimic cu autorul, dar nu găsim nici o justificare în elogiile cu care acesta este salutat. Superlativele folosite de N. M. („extraordinar poet", „mare talent", „unul din cei mai uimitori poeți actuali" etc.) nu au susținere reală pentru că nici un criteriu de apreciere valorică nu ne permite să afirmăm că propoziția „Subsemnatul Popescu Cristian am strîns și azi, vineri, negru sub unghie de dimineață pînă seara" intră sub incidența artei.

Desigur, o anumită ușurință în creionarea acestor „poeme vorbite", cum le numește distinsul critic, nu poate fi trecută cu vederea. Ea e susținută bineînțeles de verva și simțul de observație ale autorului în receptarea spectacolului realității de fiecare zi. Numai că a detecta în aceste „fulgurări" naiv-ironice semnul unui talent „extraordinar", înseamnă ceva mai mult decît exagerare. Sedus de giumbușlucurile urmuziene ale plachetei comentate, N. M. nu ezită să noteze : „Tramvaiul ca element de univers poetic intră cu adevărat în literatură odată cu Cristian Popescu, la fel cum sania a intrat odată cu Esenin". Cu aceeași inutilă grandilocvență C. P. este comparat cu Nichita Stănescu, Bacovia, Minulescu și alții.

Al. Dobrescu atrăgea recent atenția asupra unei practici curente în critica noastră : aceea de a da tonul de la centru. Nu ne vom mira dacă, după intervenția lui Nicolae Manolescu, alți recenzenți se vor grăbi să-și acordeze la unison „viorile critice".

Ioanid DELEANU

Simion Florea Marian în amintirile fiicei sale

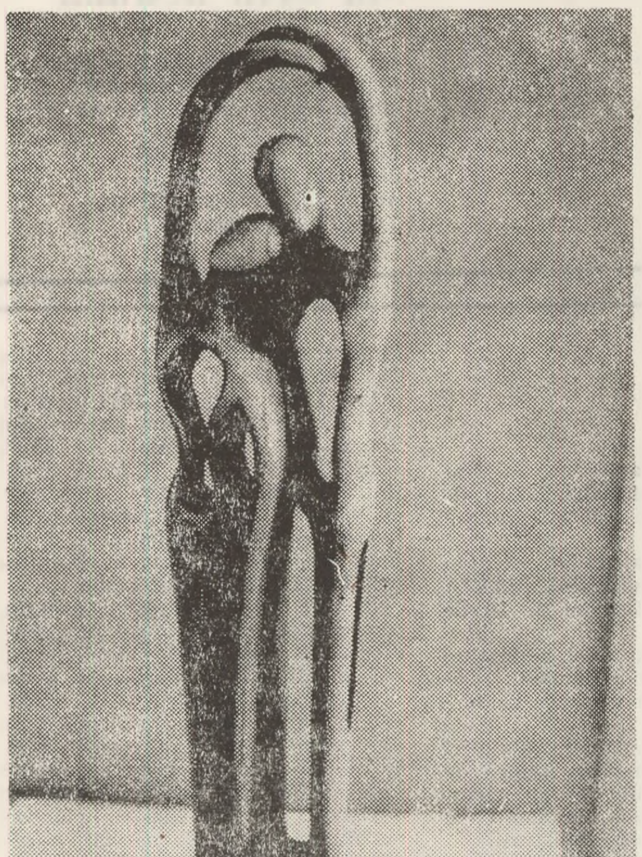
(urmare din pag. III)

Casa era pustie după moartea lui. Biblioteca, manuscrisele, încremeniseră așa cum le lăsase el. O pensie mizeră a marcat pînă la moarte ființa mamei. Ea s-a stins în vara lui 1931.

Anii s-au scurs. Ajunși la bătrînețe (soțul meu e pensionar), ne-a preocupat tot mai intens ideea înființării unui muzeu închinat tatălui meu, care s-a deschis la 22 iunie 1974. Casa are o valoare deosebită și datorită personalităților care au trecut pe aici. Unii au fost oaspeții tatei, alții ai fratelui meu Liviu : Bianu, Artur Gorovei, Gustav Weigand, Dragoslav, apoi Sadoveanu, Lovinescu, Cincinat Pavelescu — vesel și ironic, Iosif Gîrleanu, Caton Theodorian și A. de Herz. Aceștia din urmă au venit în iarna lui 1909, pentru comemorarea lui Creangă în Bucovina. Mi-l aduc aminte pe Sadoveanu, urias, scuturîndu-și încălțările de zăpadă. Așezat la masă cu confrații scriitori, se ospăta cu mare poftă din sarmale fierte în oale de lut, pe plita din bucătărie, cumpărată de tata în 1903 —, marfă vieneză.

Trebuie să mărturisesc, pentru prima dată, că am trăit și eu ispita condeiului, încercîndu-mă în epigramă. Am scris multe. Rămîn aici, printre documentele Fondului memorial și poate că vreodată cineva se va apleca asupra lor cu răbdare, alegînd ce e bun.

De multe ori stau la geam și privesc spre părculețul din fața casei, unde, printre mestecenii cu coajă albă, văd bustul tatei, realizat în 1935 de sculptorul stupcan Gheorghe Bilan. Cînd se înșiruie din deal sau din vale clasele de elevi, îmi crește inima de bucurie, căci știu că vin să viziteze muzeul ; cei mici să asculte poveștile culese de tătuța ; cei mari să învețe din exemplul lui de muncă, de patriotism, de dăruire pentru propășirea țării".

Gavril Nichitean : „Balerini"

DICȚIONAR (LXIX)

(urmare din pag. II)

Activitatea mea publicistică, 1904—1927, Chișinău, Tip. Eparhială „Cartea Românească", 1927; **B. P. Hasdeu și M. Eminescu,** Chișinău, Tip. Eparhială „Cartea Românească", 1927 ; **Civilizație și poezie,** București, Tip. Bucovina, 1927 ; **Contribuțiuni la istoria literaturii românești din veacul al XIX-lea,** Chișinău, Tip. Eparhială „Cartea Românească", 1927 ; **B.P. Hașdeu. Schiță biografică și bibliografică,** București, Ed. Cartea Românească, 1928 ; **Alexandru Hașdeu și Academia Română,** București, 1932 ; **Activitatea mea publicistică 1904—1934,** Chișinău, Tiparul Moldovenesc, 1938 ; **Caiet de artă,** Craiova, 1941.

Liviu Marian a fost un publicist merituos și mai ales un pasionat animator cultural. Încercările sale literare (poezii, nuvele și schițe) sînt modeste și neconcludente. A debutat în **Junimea literară,** revistă prestigioasă în epocă, fondată la Suceava, fiind unul dintre întemeietorii ei. Animator cultural încă din timpul studenției, în cadrul societăților studențești din Cernăuți, în Suceava începutului de secol Liviu Marian a organizat șezători literare renumite, cu participarea unor scriitori români din întreaga țară (M. Sadoveanu, Emil Gârleanu, Șt. O. Iosif, Caton Theodorian, Ion Minulescu, Corneliu Moldoveanu, Cincinat Pavelescu ș.a.). De-a lungul anilor a colaborat la revistele **Adevărul literar și artistic, Cosînzeana, Curentul nou, Luceafărul, Ramuri, Sburătorul ș.a.** A publicat, în reviste, traduceri (versuri, fragmente de proză) din Lenau, Dostoievski, Schiller, Strindberg, Oscar Wilde, Gorki ș.a.

Referințe critice : Doboș, Filaret : **Societatea academică română „Dacia" — 5 ani de viață studențească : 21 mai 1905—21 mai 1930,** Cernăuți, 1930 ; Morariu, Victor : **Amintiri despre Liviu Marian** — în **Făt-Frumos,** nr. 1, ian.—febr. 1943, p. 4—6 ; Dimitriu, Eugen și Froicu, Petru : **Liviu Marian (1883—1942)** — în Buletinul Societății de Științe Filologice, București, 1983, p. 95—97.

CONSEMNĂRI

Ediția a XX-a a Concursului național de poezie „Nicolae Labiș"

Aflat la cea de a XX-a ediție, jubliară, Concursul Național de Poezie „NICOLAE LABIȘ", unul dintre cele mai vechi și mai prestigioase, care se adresează tinerilor poeți, a prilejuit în acest an o suită de manifestări literare în orașul și județul Suceava.

Deschis tinerilor creatori, care nu au împlinit vîrsa de 30 de ani, concursul s-a bucurat de o largă participare : peste 140 de poeți din toate județele țării. Juriul, prezidat de poetul Anghel Dumbrăveanu și onorat de prezența tovarășului **Dumitru Radu Popescu,** președinte al Uniunii Scriitorilor (președinte de onoare al juriului), a scriitorilor și criticilor a fost compus din : Ion Horea, Laurențiu Ulici, Artur Silvestri, Corneliu Sturzu, Nicolae Turtureanu, Sergiu Adam, Radu Mareș, Crăciun Bejan, Constantin Sorescu, Adrian Dinu Rachieru, Ilarie Hinoveanu, Mihai Negulescu, Ion Paranici, Marcel Mureșeanu, George Damian, Ion Beldeanu, Mihail Iordache, Victor Rusu. La dezbateri au participat scriitorii : Andi Andries, Ion Țugui, Nicolae Prelipceanu, Al. Dobrescu, Constantin Coroiu, Daniel Dimitriu și Ilarie Hinoveanu. Marele Premiu a fost acordat lui Constantin Rupa, tehnician din Reșița.

Lucrările au prilejuit și o interesantă discuție cu privire la poezia tînără și concursurile literare, remarcînd, prin prisma valorilor validate în timp, prestigiul concursului „NICOLAE LABIȘ". In cadrul manifestărilor prilejuite de această ediție, simbătă, 15 octombrie, la liceele industriale nr. 1 și nr. 3, la Liceul Economic și Liceul Pedagogic „Emil Bodnăraș" din municipiul Suceava au avut loc șezători literare la care au participat scriitorii invitați și laureați din acest an.

Festivitatea de premiere a avut loc duminică, 16 octombrie, în prezența tovarășei **Ileana Paranici,** secretar cu probleme de propagandă al Comitetului Județean Suceava al P.C.R., a scriitorului **Dumitru Radu Popescu,** președintele Uniunii Scriitorilor, a tovarășului Mircea Radu Iacoban, secretarul Asociației Scriitorilor din Iași, a tovarășului Mihai Ghergu, vicepreședinte al Comitetului de Cultură și Educație Socialistă Suceava Cu prilejul festivității a fost omagiată personalitatea poetului Nicolae Labiș, prin intervențiile criticilor Laurențiu Ulici, Constantin Sorescu, prin recitările din și despre Labiș susținute de poeții Elena Ștefoi și Aurel Dumitrașcu.

În aceeași zi, la Mălini, a avut loc, în prezența tuturor invitaților, printre care și sora poetului, profesoara Margareta Labiș, o emoționantă evocare.

La șezătorile literare care s-au petrecut în aceeași zi în comunele Slatina, Frătăuții Noi și Bilca au participat scriitorii : **Dumitru Radu Popescu** Andi Andrieș, Adrian Alui Gheorghe, Ion Beldeanu, Dan Bodnar, Denisa Comănescu, Daniel Corbu, Constantin Coroiu, Ion Cozmei, Ion Cristofor, George Damian, Dan David, Viorel Dârja, Daniel Dimitriu, Al. Dobrescu, Anghel Dumbrăveanu. Aurel Dumitrașcu, Ilarie Hinoveanu, Constantin Hrehor, Traian Iancu, Mircea Radu Iacoban, Mihail Iordache, Ioan Manole, Radu Mareș, Marcel Mureșeanu, Liviu Popescu, Nicolae Prelipceanu, Adrian Dinu Rachieru, Victor Traian Rusu, Cornelia Maria Savu, Constantin Severin, Constantin Sorescu, Elena Ștefoi, Constantin Ștefuriuc, Corneliu Sturzu, Mircea Tinescu, Nicolae Turtureanu, Laurențiu Ulici(**(D. C.).**

Expoziție

● La Galeria de Artă din Suceava — o expoziție care tinde să devină o adevărată retrospectivă, semnată de pictorul **Dumitru Rusu.** Organizată pe cicluri cu adevărat reprezentative, „mișcîndu-se" între grafică și pictură, cu o dezinvoltură nu chiar la îndemîna oricui, abandonîndu-se peisajului din satul bucovinean (vezi cele douăzeci de tablouri din/despre Gălănești), expozitia Dumitru Rusu mărturisește despre un artist în plină maturitate, a cărui „cumințenie" se confundă cu aceea a artistului călăuzit de talent și cultură. O privire cît de cît avizată, ațintită asupra lucrărilor, se va opri, aproape fascinată, la acuarelele expuse, riscînd să le atribuie, de cele mai multe ori, unei fantezii neobișnuite, într-atît sînt acestea de pătrunse de gloria culorii, implicit a unei lumini furate spațiului re-creat !

● In holul teatrului din Suceava expune Ștefan Purice, un tînăr, de verificat talent, abandonat naturilor statice și podurilor peste Siret. O anume timiditate sau plonjare, cu mult curaj, în „necunoscutele" cromatice, sînt transformate ușor în calități, atunci cînd e vorba de un început de drum. Oricum părerea noastră este aceea că **Ștefan Purice** merită un dascăl. **(M.M.)**

Zilele Bibliotecii județene „Suceava"

Manifestările incluse în cadrul celei de-a treia ediții s-au desfășurat între 12 și 17 octombrie fie la sediu, fie la filialele bibliotecii, la școli și la întreprinderi din municipiu. E suficientă enunțarea temelor comunicărilor pentru a explica succesul de public ; **Aspecte ale vieții culturale în Suceava medievală, Cărți tipărite la Suceava de-a lungul anilor, Personalități feminine în viața social-culturală a Bucovinei** și altele. Atît recitalul unor poeți (Suceava — omagiu liric), cît și cel susținut de actori ai teatrului din localitate cu texte clasice din aceeași arie tematică s-au desfășurat la secția de muzică și artă plastică în prezența unui public receptiv. Desfășurate în școli și întreprinderi, colocvii despre carte, valoarea formativă, lărgirea orizontului spiritual, valoarea estetică au prilejuit și prezentarea unor volume nou apărute. Expozițiile deschise în aceste zile, una tematică — **Cartea în slujba educației socialiste** și una a Cercului de bibliofilie și Ex libris sînt în continuare la dispoziția publicului. **(T. M.)**

REALIZATORI : Ion BELDEANU, George DAMIAN, Viorel DÂRJA, Ion CARP FLUERICI, Mihail IORDACHE, Gh. LUPU, Marcel MUREȘEANU, Ion PARANICI, Victor Traian RUSU, Mircea TINESCU, Alexandru TOMA
Secretariat : Eugen DIMITRIU
Tehnoredactare : Valentin MILICI

Comitetul județean de cultură și educație socialistă Suceava